הרי גרושה אצלו בזונות אלא בחוץ ור"ע אי חוץ סבירא ליה לותיב חוץ ואי על מנת ס"ל לותיב על מנת ר"ע שמיע ליה דאיכא דאמר חוץ ואיכא דאמר על מנת מ"ד חוץ האי פירכא ומ"ד על מנת האי פירכא ומאי פירכא אי נימא איסור כהונה שאני הא ר"א נמי מאיסור כהונה קא מייתי ליה רבא [א]כרבי ינאי משום זקן אחד קא מתני: אמר להן ר' יהושע אין משיבין את הארי לאחר מיתה למימרא דר' יהושע כוותיה סבירא ליה והא איהו נמי מיפרך קפריך ה"ק להו לדידי נמי אית לי פירכא מיהו בין לדידי בין לדידכו אין משיבין את הארי לאחר מיתה ומאי פירכא דר' יהושע דתניא א"ר יהושע מקיש קודמי הויה שניה לקודמי הויה ראשונה מה קודמי הויה ראשונה דלא אגידא באיניש אחרינא אף קודמי הויה שניה דלא אגידא באיניש אחרינא גופא מודה ר"א במגרש אשתו ואמר לה הרי את מותרת לכל אדם חוץ מפלוני והלכה ונישאת לאחד מן השוק ונתארמלה או נתגרשה שמותרת לזה שנאסרה עליו [ב]השיב ר"ש בר אלעזר תשובה לדברי ר"א היכן מצינו שזה אוסר וזה מתיר ולא והרי יבמה דבעל אוסר ויבם מתיר התם יבם הוא קא אסר לה דאי מבעל הא שריא וקיימא הרי נדרים דנודר אוסר [א]וחכם מתיר הא א"ר יוחנן [ב]אין חכם מתיר כלום אלא בחרטה הרי הפרת הבעל דאשה נודרת [ג]ובעל מיפר התם כדרב פנחס משמיה דרבא [ג]דאמר רב פנחס משמיה דרבא כל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת נענה רבי אלעזר בן עזריה ואמר כריתות דבר הכורת בינו לבינה הא למדת שאין זה כריתות ורבנן האי כריתות מאי עבדי ליה מיבעי להו [ד]לכדתניא [ד]ה"ז גיטך ע"מ שלא תשתי יין ע"מ שלא תלכי לבית אביך לעולם אין זה כריתות שלשים יום ה"ז כריתות ואידך מכרת כריתות נפקא ואידך כרת כריתות לא דרשי [ה]אמר רבא ה"ז גיטך ע"מ שלא תשתי יין כל ימי חיי אין זה כריתות כל ימי חיי פלוני ה"ז כריתות מאי שנא חיי פלוני דדלמא מאית ומקיימא ליה לתנאיה חיי דידיה נמי דלמא מאית ומקיימא ליה לתנאיה אלא אימא [ה]כל ימי חייכי אין זה כריתות כל ימי חיי או חיי פלוני ה"ז כריתות: בעא מיניה רבא מרב נחמן [ו]היום אי את אשתי ולמחר את אשתי מהו תיבעי לר' אליעזר תיבעי לרבנן תיבעי לרבי אליעזר עד כאן לא קאמר רבי אליעזר התם אלא דלמאן דקא שרי קא שרי לעולם אבל הכא לא או דלמא לא שנא תיבעי לרבנן עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא דלא פסקה מיניה לגמרי אבל הכא כיון דפסקה פסקה בתר דבעיא הדר פשטה

מסתברא

הרי גרושה אללו בזונות גרסינן. הרי לא אסרה עליו אלא לינשא אבל לזנות גרושה היא אללו מיד הלכך אם ימות בעלה הראשון נמי שם גירושין עליה אלא זה עולמית. ומעתה אין כאן ק"ו דאיכא למפרך דמה אם נאסרה עליו משום לד גירושין שבה שהרי אף אללו היה עליה לד גירושין תאמר שתאסר על כל אדם בשביל לד אישות שיש בה אלא זה לבדו שאין עליה שום לד אישות אלא שאר כל אדם: **אלא בחוץ**. סבירא ליה לרבי עקיבא מילתיה דר' אליעזר: ופרכינן לר"ע דפריך הני תרי פרכי חדא אחוץ וחדא אעל מנת אי סבירא ליה פלוגתא דרבי אליעזר ורבנן בחוץ נותיב הך פירכא בתרייתא דחוץ: **ואי בעל מנת**. מוקי לה נותביה פירכא קמייתא ותו לא: **איכא דאית ליה בחוץ**. פליגי ואיכא דאית ליה בעל מנת פליגי: **האי פירכא**. הרי שהיה זה כהן כו': **ולמאן דאית ליה ע"מ האי פירכא**. הרי שהלכה כו': **ומאי פירכא**. איכא למיפרך אפירכיה דרבי עקיבא בתרייתא דקאמר רבא לעיל ולכולהו אית להו פירכא: **אי נימא איסור כהונה שאני**. הואיל וריבה בהן הכתוב מצות יתירות: **הא ר' אליעזר**. דאמר מותרת לכל אדם חוץ ממנו: **מאיסור כהונה יליף לה**. מגרושה מאישה[ז] לבדה שפסול לכהונה מהתם ילפא לעיל[ח] דמדפסיל לכהונה הוי גיטא ואע"ג דשייר ויליף מינה קולא ולא אמרינן איסור כהונה שאני כ"ש דמאי למיפרך אליביה נילף מאיסור כהונה לחומרא ונימא כי היכי דלד גירושיה פוסלה לכהונה אם ימות יהא לד אישותה פוסלה לכל אדם: **רבא**. דאמר לעיל כולהו אית להו פירכא: **כר' ינאי משום זקן אחד מתני לה**. דאמר לעיל[ח] טעם דר' אליעזר מוהיתה לאיש אחר[ט] ולא יליף מאיסורי כהונה הילכך פרכינן לר"ע איסור כהונה שאני ולא תיקשי לרבי אליעזר: **והא איהו נמי מיפרך פרכיה**. לר' אליעזר לקמן בברייתא: **מקיש קודמי הויה שניה**. לד פנוי שבה בין גירושין לנשואין: **לקודמי הויה ראשונה**. לד פנוי שהיה בה קודם קידושין של ראשון דהא איתקוש דכתיב לעיל מיניה כי יקח איש וגו' היינו קידושי ראשון והיתה לאיש אחר היינו קידושי שני: **שזה אוסר וזה מתיר**. נישואי בעלה הראשון אסרוה על זה ונישואי שני יתירוה לו: **בחרטה**. שפותח פתח לנודר בדברים הבאים לו ע"י נדר זה שאילו ידע מתחילה שכן עתיד להיות לא היה נודר נמצא שמתחילתו אינו נדר: **והרי הפרת הבעל**. שהוא בלא חרטה: **על דעת בעלה**. על מנת שאם ירצה ואם לאו לא יהא נדר: **ורבנן**. כל הנך רבנן דלעיל דלא ילפי מהכא פירכייהו: **אין זה כריתות**. שאין מפרידן אלא המות דעד יום מותה קשורה בו: **ה"ז כריתות**. מיד והיא תקיים התנאי: **היום אי את אשתי**. נתן לה גט ואמר לה היום לבדו יהו גירושין ולמחר לא יהו גירושין דשייר בגיטא מהו: **תיבעי לר' אליעזר**. דמכשיר בשיור: **תיבעי לרבנן**. דפסלי בשיור: **כיון דפסקה**. מיניה היום לגמרי אלא כל אדם: **פסקה**. לכל אדם לעולם ושוב אינה אשתו עד שיחזור ויקדשנה הלכך אין תנאי זה כלום:

מאי

רבא כרבי ינאי משום זקן אחד סבירא ליה. וא"ת א"כ ר' יוסי דקאמר רואה אני את דברי רבי אלעזר בן עזריה מדברי כולן ואית ליה הני פירכי סבר נמי כר' ינאי משום זקן אחד א"כ תיקשי (א) לר' יוחנן דפליג לעיל אר' ינאי וי"ל דאיכא למימר דרואה אני את דברי רבי אלעזר לא משום הני פירכי קאמר וא"ת כיון דר"א מקרא יליף הנהו זקנים מה משיבין על דבריו לגזירת הכתוב הוא וי"ל דמשום דיש להשיב על דבריו מסתבר לאוקמי קרא טפי כדדרשי רבנן: **מה קודמי הויה ראשונה דלא אגידא ביה כו'**. אע"ג דלגמרי על כרחיך לא דמו דהא בקודמי הויה ראשונה שרי לכ"ע ובקודמי הויה שניה אסורה לקרובי בעלה הראשון מ"מ הוקשו לענין כי היכי דלא הוי אשת איש מעיקרא ה"נ בעיא בקודמי הויה שניה שתהא מופקעת לגמרי ממנו מדין אשת איש ולא תהא אגידא ביה כלל: [ז]**מודה ר"א במגרש כו'**. תימה למאן מודה לרבנן דפליגי עליה לא הויא גט ואינה מותרת לשום אדם: **ואידך כרת כריתות לא דרשי**. והא דרבי יוסי הגלילי דהוי בכלל רבנן דריש בפ"ב (לעיל דף כא:) כרת כריתות והכא קאמר דלא דרשי היינו דלא דרשי ליה להאי דרשא אלא לדרשא אחרינא: **כל ימי חייכי אין זה כריתות כל ימי חיי וחיי פלוני ה"ז כריתות**. תימה לרבינו יצחק דבפ"ק דיומא (דף יג.) גבי אף אשה אחרת מתקינין לו מייתי מילתא דרבא דהכא בענין אחר דקאמר אלא דאמר לה ע"מ שתמות אחת מכם כו' וקאמר כי האי גוונא מי הוי גיטא והאמר רבא ה"ז גיטך ע"מ שלא תשתי יין כל ימי חיי וחייכי אין זה כריתות כל ימי חיי פלוני ה"ז כריתות ואין זה כדמסיק הכא ולא כדבעי למימר הכא מעיקרא דלא מידכר כל ימי חייכי ושמא הש"ס אינו חושש ומייתי בכל ענין כל ימי חיי כדבעי למימר מעיקרא וחייכי דאין זה כריתות כדמסיק ומיהו קשה לר"י התם אמאי לא הוי כריתות בעל מנת שתמות אחת מכם דמאי שנא מחיי פלוני דהוי כריתות בשביל דתלה אף במיתתה לא גרע: **כיון דפסקה פסקה**. הכא לא קאמר או דלמא לא שנא כדאמרינן לעיל דמיד כשאמר כיון דפסקה פסקה הבין שכן הוא:

מסתברא

עין משפט נר מצוה

י א ב מיי' פ"ז מהל' שבועות הל' א ופ"ח מהל' נדרים הלכה ה סמג לאוין רלח טוש"ע י"ד סי' רכח סעיף א:

יא ג מיי' פי"ג מהל' נדרים הל' ח סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סי' רלד סעיף ב:

יב ד ה מיי' פ"ח מהל' גירושין הל' י יא סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קמג סעיף כ:

* * *

תוספות רי"ד

תניא הרי זה גיטך ע"מ שלא תשתי יין על מנת שלא תלכי לבית אביך לעולם אין זה כריתות עד ל' יום הרי זה כריתות. אמר רבא הרי זה גיטך ע"מ שלא תשתי יין כל ימי חיי וחייכי אין זה כריתות כל ימי חיי פלוני הרי זה כריתות מ"ט חיי פלוני דאפשר דמיית ומקיימיה ליה לתנאיה חיי דידיה נמי אפשר דמיית ומקיימית ליה לתנאיה אלא אימא כל ימי חייכי אין זה כריתות כל ימי חיי וחיי פלוני הרי זה כריתות ומכאן מוכיח שמיד מותרת לינשא ואינה צריכה להמתין עד שימות אותו פלוני דאי איתא שצריכה להמתין א"כ הרבה יש בידיהן שאילו אמר כל ימי חיי אסורה להנשא כל ימי חייו ולאחר מיתתו היא מותרת בלא גט שהיא אלמנה וא"כ אין זה כריתות ואמאי הדר ואמר הרי זה כריתות אלא ודאי לאלתר שריא לה לאינסובי ולא חיישינן שמא תעבר על תנאה ונמצא גט בטל ומיבעיא לי א"ל ע"מ שלא תשתי יין עד ק' שנה או עד זמן גדול שהיא תזקין ולא ישלים הזמן מהו מי אמרינן כיון דרובא דעלמא חיין עד ע' דכתיב ימי שנותינו בהם שבעים שנה ככל ימי חייכי דמי ואין זה כריתות או דלמא כיון דאיכא דחיין טפי א' מני אלף הרי זה כריתות וכן כתב בעל ה"ג [א] א"ל כל ימי חיי פלוני ואנסיבא לה לאלתר והוו לה בנין מן בעל שני ומית ליה בעלה ראשון והדר הוו לה בנין לאחר מיתתו ועדיין ההוא פלוני דאתני לתנאה בגויה מיקיים ואי שתי בחייי לאחר מיתת הבעל הראשון בטיל ליה גט למפרע ובניה קמאי ממזרים בתראי לאו ממזרים ואסורה לשני דכיון דבטל גט למפרע כי דר גבה אשת איש הואי ותנן כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבועל והוי פליגי רבנן דהוו קאמרינן דכיון דבחיי בעלה לא עברה עילויה תנאיה ולאחר מיתה היא דעברה כיון דמית ליה בטיל ליה לתנאיה ולא בטיל ליה גט למפרע [עכ"ל בבה"ג] ואינו נ"ל סברת הני רבנן דאם איתא דכיון דמית בעל בטל

מסורת הש"ס

א) [לעיל פב:], ב) תוספתא פ"ז ע"ש, ג) שבת מו: נדה מו: נדרים עג: עד. יבמות כט:, ד) [תוספתא ספ"ה] עירובין מו: סוכה כד: לעיל כא: יומא יג. [קדושין ה.], ה) [יומא יג.], ו) [לקמן פו.] [נדרים כט.], ז) [ויקרא כא], ח) [דף פב:], ט) [דברים כד], י) [עיין לעיל],

* * *

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה רבא וכו' תיקשי לרבנן דפליגי לעיל אר' ינאי:

* * *

מוסף רש"י

על דעת בעלה היא נודרת. על מנת אם ירצה הבעל (שבת מו:). **לעולם אין זה כריתות**. שהרי כל ימיה קשורה בו (לעיל כא:) שכל ימיה היא נאגדת בו לקיים תנאי זה מחמתו (קדושין ה.) שמחמתו היא נמנעת מלשתות יין ותנאי זה תלוי והולך לעולם ואין זה הבדלה (עירובין מו:) לא שמחמתו צריכה לעמוד אלא נילך (סוכה כד:). **עד שלשים יום הרי זה כריתות**. אפילו מיד, דהיא תקיים תנאו ותלך, שאפשר דברים הללו לבא לידי הבדלה (קדושין ה.) שהרי דברי הבדלה הן לסוף שלשים יום ומותרת מיד לאיש אחר (עירובין מו: ובעי' סוכה כד:). **מכרת כריתות**. דהוה מצי למכתב ספר כרת, דמשמע ספר כורתה, והך דרשא אתריתי מייתורא דלישנא (קדושין ה.). **כל ימי חייכי אין זה כריתות**. שהרי כל ימי חייה קשורה בו ואין כריתות נפיגן (יומא יג.). **או חיי פלוני הרי זה כריתות**. ותינשא לאחר מיתת פלוני וגם מהיום הוא גט, שאם קלקלה אין כאן חיוב אשת איש, שאינו אלא כחושש שמא תשתה יין בחיי פלוני (שם).

* * *

תוספות רי"ד (המשך)

תנאיה ואם עברה ובטיל תנאיה לא בטיל גיטא למפרע אי הכי אפילו כי אמר לה כל ימי חייכי אמאי אמרינן דאין זה כריתות הא אפשר דמית איהו ברישא ומשתריא למישתי חמרא אלא לאו ש"מ אע"ג דמית בעל ברישא תנאיה לא ובטיל והלכך אין זה כריתות דאכתי אסורה לשתות אחר מותו ואי שתיא בטיל ליה גיטא למפרע וה"ה הכי נמי בחיי פלוני אי מיית בעל ברישא ושתיא בחיי אותו פלוני בטיל גיטא למפרע והכי אמרן לעיל בפי מי שאחזו תניא הרי זה גיטך ע"מ שתתני לי מאתים זוז ומת נתנה לו אינה זקוקה ליבם לא נתנה לו זקוקה ליבם רשבג"א נותנת לאביו או לאחיו או לאחר מן היורשין אלמא קיום תנאה דגיטא מהני לאחר מותו וה"ה נמי דמהני בטולי גיטא

א) כ"ה בה"ג שלפנינו בהלכות גיטין פר' נט.